

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.876/2011/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. ... pártfogó ügyvéd (cím) által képviselt felperes neve b.-i (cím) lakos felperesnek - a Dr. Fülöpné dr. Fazekas Krisztina ügyvéd (cím) által képviselt alperes neve c.-i (cím) lakos alperes ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 23.P.20.904/2011/7. számú ítélete ellen a felperes által 8. sorszám alatt benyújtott, az alperes által 9. sorszám alatt előterjesztett és 12. sorszám alatt megindokolt fellebbezések folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az ítélet „Indokolás” részéből a határozat 2. oldal negyedik bekezdéséből mellőzi az „Az így kikötött összeg képezte az önkormányzat felé a lakás vételárelőlegét azzal, hogy ...” mondatrészt; a 3. oldal negyedik bekezdés utolsó sorából mellőzi a „vételár” kifejezést; mellőzi a felperes pártfogó ügyvédje munkadíja összegének megállapítását.

A felperes pártfogó ügyvédje fellebbezési eljárásban felmerült díját teljes mértékben az alperes viseli.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A **B., ... kerület, R. L. u. ...** alatti önkormányzati tulajdonú lakás bérelője néhai **„örökhagyó neve”** (a továbbiakban: az örökhagyó) volt.

1993. június 9-én tartási szerződést kötött a felperessel és akkori házastársával, amelyben az eltartók vállalták az örökhagyó eltartását, ennek ellenében az eltartott kötelezte magát az önkormányzati lakás bérleti jogának átengedésére. A szerződést **B. ...** kerületi Önkormányzata Polgármesteri Hivatala jóváhagyta. A szerződés alapján a lakásba a felperes és házastársa is beköltözött.

1993. augusztus 8-án az eltartók az örökhagyóval életjáradéki szerződést kötöttek, amelyben az örökhagyó kijelentette, hogy a kötelezettek által nyújtandó életjáradék

fejében haszonélvezeti jogának fenntartása mellett a perbeli lakás vételi jogát átruházza az eltartókra. Az életjáradékot összegben, 500 000 forintban határozták meg, azzal, hogy annak átadására az örökhagyó és az önkormányzat között kötendő, az ingatlanra vonatkozó adásvételi szerződés aláírását követő 30 napon belül kerül sor.

1993. szeptember 23-án kelt adásvételi szerződéssel az örökhagyó megvásárolta **B. ...** kerületi Önkormányzat eladótól a perbeli ingatlant. Az ingatlan vételárát 517 176 forintban állapították meg, melynek 10 %-át a vevő a szerződés aláírásakor vállalta megfizetni azzal, hogy a hátralékot 2028. szeptember 10-ig egyenlíti ki. A szerződés 20./ pontjában rögzítették a vevő azon nyilatkozatát, hogy „Alulírott kijelentem, hogy köztem, **"örökhagyó neve"** és felperes, neje **Kné J. I.** között életjáradéki szerződés van, aminek alapján a lakás vételárát ők fizetik a szerződésben megírtak alapján."

1993. szeptember 24-én az eltartók megfizették az életjáradékként kikötött 500 000 forintot az örökhagyónak, aki annak átvételét okiratba foglaltan elismerte, s ebben az okiratban kijelentette, hogy „Az életjáradéki szerződés 1/a.) pontjában körülírt lakás tulajdonjogát magánjogi szerződésben átruházom az eltartókra."

A teljes vételárát 2003. december 17-én egyenlítették ki a felperesek, a földhivatal tulajdonjogukat 2003. december 18-án „életjáradék" jogcímén bejegyezte.

A felperes és házastársa a perbeli lakásban jelentős mértékű felújítási, korszerűsítési munkákat végeztek, míg az örökhagyó 1993 őszén testvéréhez, C.-ra költözött, s haláláig életvitelszerűen ott tartózkodott.

1993. október 30-án C.-on „Hagyatékozási szerződés! Végrendelet!" címzésű okirat készült, amelyben az örökhagyó kijelentette, hogy a tulajdonát képező **B. ...** kerület ..98 tulajdoni lapon, ..59/2/A/5 helyrajzi szám alatt nyilvántartott **B., ... kerület, R. L. u. ...** szám alatti lakást a közös tulajdonból hozzá tartozó eszmei tulajdoni hányaddal együtt felperesre és nejére, **Kné J. I-ra** hagyatékozta a közöttük létrejött, B.-en, 1993. augusztus 8-án aláírt életjáradéki szerződés értelmében. Az okiratot az örökhagyón kívül aláírta a felperes és házastársa, valamint két tanú is.

1995. január 3-án az örökhagyó testvérével, **T. Zs.-**val közös okiratba foglalt végrendeletet készített, amelyben rögzítették, hogy „Úgy határoztunk, hogy mindent, ami tulajdonunkban van, ingó- és ingatlan vagyontárgy a tőszomszédságban lakó alperes szül. **N. G.** ráhagyatékoljuk közös megegyezés alapján."

1997. július 14-én az örökhagyó újabb végrendeletet készített, amelyben úgy rendelkezett, hogy „Halálom után a lakásomat, minden ingó- és ingatlan vagyonomat alperesre hagyatékolom, teljes egészében." A géppel írt okiratot aláírta az örökhagyó, két tanú, s azt követően ellátták keltezéssel: „C., 1997. július 14."

Az örökhagyó 1997. november 23-án elhunyt.

A halála után a hagyatéki eljárást Dr. **T. M. s.-i** közjegyző folytatta le 3120/Kjő./150/1997. szám alatt. Az eljárásban az I. rendű örökhagyó, néhai **T. Zs.** és a II. rendű örökhagyó, néhai **"örökhagyó neve"** egymás közt $\frac{3}{4}$ - $\frac{1}{4}$ hányadban közös tulajdonában lévő **C., D. Gy. u. ...** szám alatti ingatlanát az örökhagyók 1995. január 3-án kelt - bár a hagyatékátadó végzés indokolása szerint a közjegyző által is alakilag nem szabályszerűnek minősített - végrendelete alapján végrendeleti öröklés jogcímén alperesnek adta át teljes hatállyal.

Az alperes kezdeményezésére Dr. **S. M. s.-i** közjegyző előtt 3120.Kjő.223/2003. szám alatt póthagyatéki eljárás indult néhai **"örökhagyó neve"** hagyatéka tárgyában. Ennek során a közjegyző 14. sorszámú végzésével megállapította, hogy a póthagyatékként leltárba vett **B., R. L. u. ...** szám alatti ingatlan az örökhagyó tulajdonát nem képezi, az a felperes és házastársa tulajdonában áll, ezért a póthagyatéki eljárást megszüntette 2004. június 7-én kelt végzésével.

Az alperes a földhivatal 405666/2003/03.12.18. számú, a felperes és házastársa tulajdonjogát a perbeli ingatlanra bejegyző határozatával szemben fellebbezést terjesztett elő, melynek eredményeként a hatóság az 50908/1/2005/05.01.20. számú határozatával a felperes és házastársa tulajdonjogát törölte, s „vételt” címén bejegyezte az örökhagyó tulajdonjogát.

Dr. **S. M. s.-i** közjegyző előtt 3120.Kjő.400/2006. számon ismételt póthagyatéki eljárás indult, melynek tárgyát az örökhagyó b.-i ingatlana képezi. A közjegyző 19. sorszámú, 2008. április 23-án jogerőre emelkedett végzésével - tekintettel arra, hogy felperes igazolta, hogy annak megállapítása végett, hogy az örökhagyó b.-i ingatlana nem képezi a hagyaték tárgyát, pert indított - a hagyatéki eljárást a per jogerős befejezéséig felfüggesztette.

Időközben a felperes és házastársa a Budai Központi Kerületi Bíróság előtt pert indított az alperessel szemben, amelyben kérték, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a B.-en, 1993. június 9-én kelt, az örökhagyóval kötött tartási szerződésük érvényes, valamint állapítsa meg, hogy az 1993. augusztus 8-án kelt életjáradéki szerződés, s az ehhez kapcsolódó, 1993. szeptember 24-i keltezésű elismervény alapján egymás közt egyenlő arányban a perbeli ingatlan tulajdonjogát megszerezték, tekintettel arra, hogy az örökhagyó az általuk kifizetett 500 000 forint átvételét elismerte, illetve az ingatlan vételár-hátralékát is ők egyenlítették ki 2003. december 17-ig. Végül kérték, hogy állapítsa meg a bíróság, hogy a C.-on, 1993. október 30-án kelt „Hagyatékozási szerződés! Végrendelet!” megnevezésű okirat öröklési szerződésnek minősül, ezért a perbeli ingatlan $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadát vagy életjáradék vagy öröklés címén megszerezték. Kérték tulajdonjoguk ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését.

A Budai Központi Kerületi Bíróság P.22.593/2006/5. számú ítéletével a keresetet elutasította. A határozata indokolásában kifejtette, hogy a szerződő felek között 1993. június 9-én érvényes tartási szerződés jött létre a bérleti jogviszony folytatására, melyet követően az örökhagyó a lakást megvásárolta, de a felek a szerződést nem módosították, ezért a teljesítés lehetetlenült, a szerződés megszűnt. Az 1993. augusztus 8-án kötött

életjáradéki szerződés idején a néhai még bérlő volt, életjáradék fejében a lakás bérleti jogát ruházhatta volna át, amelyhez hatósági jóváhagyásra is szükség lett volna. A szerződés szerint azonban a bérlő ellenérték fejében a vételi jog lehetőségét ruházta át, amelyre az akkor hatályban volt jogszabály nem adott lehetőséget. Az életjáradéki szerződés ezért színlelt szerződésnek minősül, a vételi jog átruházása pedig jogszabályba ütközik. Mivel az örökhagyó a szerződéskötéskor tulajdonos nem volt, ezért a tulajdonjog átruházására sem vállalhatott kötelezettséget. Az 1993. október 30-án kelt okirat pedig nem felel meg az öröklési szerződés tartalmi elemeinek.

A felperesek fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 56.Pf.632.148/2007/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A határozata indoklásában egyebek mellett rögzítette, hogy „A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló periratok alapján azt állapította meg, hogy néhai **„örökhagyó neve”** az 1993. október 30. napján kelt „Hagyatékozási szerződés! Végrendelet!” elnevezésű okiratban a felperesekre hagyatékozta a perbeli ingatlant, azonban ezt a végakaratát később megváltoztatta, a halála előtt 1997. július 14-én újabb végrendeletet készített, amelyben minden ingó- és ingatlan vagyonát az alperesre hagyta.”

A felperesek a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, amelyet elbírálva a Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.20.436/2008/3. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A felperes módosított keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az 1993. október 30-án kelt végrendelet érvényes, s annak alapján $\frac{1}{2}$ arányban végrendeleti örököse a b.-i ingatlanoknak. „Ezen az alapon kérte ugyanakkor megállapítani azt, hogy az 1995. január 3-án kelt **T. Zs.**-val közös végrendelet a Ptk. 644. §-a alapján, míg az 1997. július 14-én kelt végrendelet a 629. § (1) bekezdés b) pontja alapján, illetve a 650. §-ban foglaltak szerint érvénytelen.” Ez utóbbi végintézkedéssel kapcsolatban hivatkozott arra is, hogy ebben az örökhagyó a b.-i ingatlanáról nem rendelkezett, csupán a c.-i ingatlan $\frac{1}{4}$ részéről. Kérte figyelembe venni az örökhagyó kézírásával elkészített nyilatkozatot - melynek szövege: „Nagyon szépen kérem a kedves Közjegyző Asszonyt a végrendelet mindkét részét a legnagyobb bizalommal kezelje, az én részemről is. Nem külön, az én részemről is, úgy, mintha csak egyet írtunk volna, ne kellessen még valaha amiatt is a közjegyzőhöz járni, hisz kevés az egész, az enyém csak $\frac{1}{4}$ részt tesz ki, az ne legyen akadály. Úgy tekintse, mintha egy személy tette volna, hisz közös megegyezésen alapult a végrendelet. Szíves megértését előre is hálásan köszönöm. Maradok teljes tisztelettel: **„örökhagyó neve”** végrendelkező” - valamint a végrendeletként álláspontja szerint is érvénytelen, 1995. január 3-i okiratba foglalt örökhagyói akaratot.

Másodlagosan - amennyiben a bíróság ezen kereseti kérelmeket nem találná megalapozottnak - az ingatlanra fordított kiadásai, beruházásai ellenértékének megtérítését kérte hagyatéki hitelezői igény címén.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy a C.-on, 1993. október 30-án kelt okirat alakilag megfelel az írásbeli magánvégrendelet követelményeinek, s abban az örökhagyó a b.-i ingatlanára vonatkozó végakaratát fejezte ki. Nem vitatta azt sem, hogy az 1995. január 30-án kelt végintézkedés érvénytelen, de az 1997. július 17-i keltezésű

végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset elutasítását kérte. Azzal érvelt, hogy az alakításait tekintve megfelel a jogszabály követelményeinek, így a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában írtaknak is, s e végintézkedésre tekintettel az örökhagyó korábbi végrendeletét visszavontnak kell tekinteni. Az utolsó végrendeletében az örökhagyó valamennyi vagyonáról, így a b.-i ingatlanáról is rendelkezett, ezzel ellentétes következtetések levonására a felperes által megjelölt egyik okirat alapján sincs lehetőség.

Az elsőfokú bíróság a felperes elsődleges kereseti kérelme tárgyában a Pp. 213. § (2) bekezdése alapján részítélettel határozott, s abban megállapította, hogy az örökhagyó 1995. január 3-án kelt okiratba foglalt végintézkedése a felperes vonatkozásában érvénytelen, ugyanakkor az 1997. július 14-én C.-on kelt, az örökhagyótól származó írásbeli magánvégrendelet érvénytelenségére irányuló kereseti kérelmet elutasította.

A határozata indokolásában kifejtette, hogy elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a Ptk. 653. §-ára tekintettel a felperesnek van-e lehetősége az alperes javára szóló végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset előterjesztésére. Álláspontja szerint az 1993. október 30-án kelt végintézkedés alapján az örökhagyó tulajdonában volt b.-i lakás tulajdonjogát a felperes szerezte volna meg $\frac{1}{2}$ hányadban öröklés címén, ha az örökhagyó újabb végrendeletet nem alkotott volna, illetve, ha az újabb végrendeletek nem lennének érvényesek, azaz a felperes keresetességi joga fennáll.

Megállapította, hogy az 1995. január 3-án készült végintézkedés a Ptk. 644. §-ára tekintettel érvénytelen.

Az 1997. július 14-i keltezésű végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet azonban alaptalannak találta.

Megítélése szerint ez a végrendelet alaki szempontból minden tekintetben megfelel a jogszabály követelményeinek, mert azt az örökhagyó mellett két tanú, e minőségük feltüntetésével, is aláírta. Szerepel az okiraton a keltezés helye és ideje is, bár nem az aláírásokat megelőzően, hanem azt követően, ám ez a végrendeletet nem teszi érvénytelenné.

Alaptalannak találta azt a hivatkozást, hogy e végrendeletben az örökhagyó kifejezett végakarata nem terjedt ki a b.-i ingatlanra. Rámutatott, hogy az örökhagyó által írt, keltezés nélküli, féloldalas záradékból nem állapítható meg, hogy az mikor készült, hol készült, így önálló végintézkedésként figyelembe nem vehető. Alaptalannak találta a felperes arra való hivatkozását, hogy mivel ez az irat az utolsó végrendelettel együtt, azzal egy borítékban érkezett a hagyatéki eljárást folytató közjegyzőhöz, nyilvánvalóan ezen végintézkedéssel kapcsolatos, mert semmilyen módon nem állapítható meg, hogy mikor keletkezett. A nyilatkozat szövegét értelmezve arra a következtetésre jutott, hogy abban az örökhagyó a testvérével közös végrendeletbe foglalt végintézkedés érvénytelenségi okát próbálta valamilyen módon kiküszöbölni, s kérte a közjegyzőt, hogy ennek megfelelően járjon el a hagyaték átadásakor. Olyan következtetés levonására viszont az okirat nem volt alkalmas, hogy az örökhagyó 1997. július 17-én a végrendelete alkotásakor a b.-i ingatlanát ne tartotta volna vagyonához tartozónak.

Az 1995. január 3-i keltezésű, nem vitatottan végrendeletként érvénytelen okirat tartalmát az örökhagyó végakarata értelmezése körében figyelembe vehetőnek találta, ám azt sem tartotta alkalmasnak olyan következtetés levonására, hogy az örökhagyó a b.-i lakását már nem tekintette tulajdonában állónak az 1997. évi végrendelet alkotásakor.

Mindezekre tekintettel az 1997. július 14-i végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet elutasította, egyben kimondta, hogy a feljegyzett illeték és a perköltség viseléséről az eljárást befejező határozatában fog dönteni.

A részítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását, s annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó által 1997. július 14-én készített végrendelet nem vonatkozik a **B., R. L. u. ...** szám alatti ingatlanra, mert e végintézkedés alkotásakor már nem tekintette azt az örökhagyó sajátjának, mivel a korábbiakban több szerződéssel különféle jogcímenek elidegenítette. Kérte az alperes első- és másodfokú költségben való marasztalását. Álláspontja szerint a tényállást ugyan helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, azonban abból helytelen következtetésekre jutott. Állította, hogy az 1997. július 14-i végrendeletben az örökhagyó csak a C.-on lévő ingatlanról rendelkezett. A keltezés nélküli nyilatkozat, mely nem vitásan az örökhagyótól származik, e végrendelethez tartozik. Ezt alátámasztja az a tény is, hogy a két irat egy borítékban érkezett a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyzőhöz. Hangsúlyozta, hogy az örökhagyóval 1993. után is tartotta a kapcsolatot, s soha nem merült fel, hogy a b.-i ingatlanra igényt tartana **"örökhagyó neve"**. Azt ugyanis az 1993. október 30-án kelt végrendeletben rájuk hagyta, s abban a tudatban élt, hogy ez a lakás immár eltartói tulajdonában áll. Kiemelte, hogy az ingatlan vételárát nem vitásan ők fizették, s nem az örökhagyó kezeihez, hanem az önkormányzathoz. A tartási-, illetve életjáradéki szerződésből, egyéb okiratokból az a következtetés vonható le, hogy az örökhagyó nem tartotta tulajdonában állónak, hagyatékához tartozónak a b.-i ingatlant, ezért 1997-ben csak a c.-i ingatlanról rendelkezett.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében a részítélet helybenhagyását és a felperes költségben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint a felperes azon érvelése, hogy az örökhagyó szándéka 1997-ben nem terjedt ki a b.-i ingatlanáról való rendelkezésre, mert azt nem tekintette sajátjának a korábbi szerződések miatt, megalapozatlan. Rámutatott, hogy a közöttük korábban folyamatban volt perben is megállapította a bíróság, hogy 1997-ben az örökhagyó megváltoztatta korábbi végakarátát, amelyben a b.-i ingatlant a felperesre és házastársára hagyta. Véleménye szerint erre azért került sor, mert 1993-ban úgy gondolta, hogy B.-en marad, s róla az eltartói gondoskodnak, ám 1997-re ez a helyzet megváltozott, mert 1993-ban már B.-ről C.-ra költözött.

Érvelése szerint az örökhagyó és a felperesek között létrejött korábbi szerződésekből nem gondolhatta a néhai, hogy a b.-i ingatlan már nem tartozik a vagyonához, mert a tartási szerződéssel az ingatlan bérleti jogát engedte át; az életjáradéki szerződéssel sem ruházhatta át a tulajdonjogot, mert azt csak később kelt adásvételi szerződéssel szerezte meg az önkormányzattól. Nem vitatta, hogy 1993. október 30-án kelt végrendeletében a felperesre és házastársára hagyta ezt a vagyontárgyat, e szándékát azonban haláláig megváltoztatta. Kiemelte, hogy az 1997. évi végrendelettel együtt a közjegyzőhöz küldött

nyilatkozatból az örökhagyó szándékára vonatkozóan semmilyen következtetés nem vonható le.

A Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.839/2010/4. számú részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletének nem fellebbezett részét - az 1995. január 3-i végrendelet érvénytelenségét megállapító rendelkezést - nem érintette, fellebbezett részét helybenhagyta.

A határozatában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helytállóan állapította meg, azonban az abból levont jogi következtetéseivel az ítéltábla nem értett egyet, a fellebbezés érvelését túlnyomó részt osztotta.

Hangsúlyozta, hogy az örökhagyó b.-i ingatlanával kapcsolatos szándéka a rendelkezésre álló iratok alapján egyértelműen megállapítható: az életjáradéki szerződés értelmében erre haszonélvezeti jogát tartotta fenn (a szerződés 1/a) pontja), azt az ingatlan-nyilvántartásba is bejegyeztetni kívánták a szerződő felek (4/a) pont) és a lakás vételi jogát a részére biztosított kedvezményekkel a kötelezettek akarta átruházni (1/a) pont). A szerződés 3./ pontja szerint a kötelezettek a lakás vételárának kifizetését vállalták.

Az 500 000 forint életjáradék átvételét tanúsító 1993. szeptember 24-i elismervényben az örökhagyó kijelentette, hogy „az életjáradéki szerződés 1/a) pontjában körülírt lakás tulajdonjogát magánjogi szerződésben átruházom az eltartókra”. Az ezután alkotott végrendeletben úgy fogalmazott, hogy a b.-i ingatlanát a felperesre és nejére hagyatékossa „a közöttünk létrejött és B., 1993. VIII. 8-án aláírt életjáradéki szerződés értelmében. Ezen akaratom végleges és visszavonhatatlan”.

Ettől kezdve az örökhagyó nem vitásan a b.-i lakással nem törődött, nem kísérté figyelemmel azt, hogy az abban lakók ott különböző beruházásokat végeznek, ehhez tőle engedélyt nem is kérve, nem járt utána, hogy a vételárát a felperesek törlesztették-e, annak teljes kiegyenlítése megtörtént-e. E kérdést elrendezettnek vélte az önkormányzattal kötött adásvételi szerződés 20./ pontjában írt azon megjegyzésével, hogy az életjáradéki szerződés alapján a lakás vételárát felperes és neje fizetik.

Annak az 1997. évi végrendelezési tudata szempontjából nincs jelentősége, hogy utóbb a bíróság azt állapította meg, hogy az életjáradéki szerződés alapján az eltartók tulajdonjogot nem szerezhettek, s annak sem, hogy az 1993. szeptember 24-i okiratban jelzett „magánjogi szerződést” nem kötötték meg, mert az 1993. október 30-i végrendelettel e vagyontárgyáról halála esetére „véglegesen és visszavonhatatlanul” rendelkezett.

Az örökhagyó által írott, s a hagyatéki eljárás iratai között fellelhető „nyilatkozatból” az 1997. évi végintézkedési szándékra vonatkozóan semmilyen következtetés nem vonható le; az 1995. évi végrendelet - mely a felek egyező álláspontja, s a megyei bíróság részítélete szerint is - érvénytelen, ami azzal a következménnyel is jár, hogy nincs jogi lehetőség arra, hogy a végrendelet tartalmát jelentő örökhagyói akaratnyilvánítást a bíróság joghatályosnak tekintse: a „favor testamenti” elve ugyanis csak alakilag hibátlan végrendelet esetében ad lehetőséget a végrendelező valódi akaratának vizsgálatára; a

felperes és házastársa, valamint az alperes között a Budai Központi Kerületi Bíróság előtt folyamatban volt pernek nem volt tárgya az örökhagyó 1993. és 1997. évi végrendeletének egymáshoz való viszonya, ezért a másodfokú bíróság ítéletében szereplő, a fentiekben idézett megállapítás nem teremtett ítélt dolgot; az utolsó végintézkedés azon fordulata, hogy „minden ingó- és ingatlan vagyonomat”, nyilvánvalóan csak a szokásos, végrendeletekben gyakorta előforduló szóhasználat.

Mindezek ellenére azonban helybenhagyta az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett részét, rámutatva, hogy a felperes megállapítási keresetet terjesztett elő a Pp. 123. §-a alapján, azonban az öröklési per az egységes bírói gyakorlat értelmében tulajdoni per, mert az öröklés a tulajdonjog átszállásának egyik módja, ezért öröklési perekben megállapítási kereset indításának nincs helye. Kiemelte, hogy a felperesnek az alperes ellen a megindított perben az alperes marasztalását, ezen belül azt kellett volna kérnie, hogy tűrje, hogy a b.-i ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadára jegyezzék be az ő tulajdonjogát öröklés címén. Ez a kérelem az alperes marasztalását jelenti. A kereset azonban az alperes marasztalására nem irányult, csupán megállapításra, ám a megállapítási kereset előterjesztése feltételeinek hiányában a bíróságnak a keresetet érdemben kell elutasítani.

A folytatódó eljárásban a felperes elsődleges kereseti kérelmét pontosította, kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az örökhagyó 1997. július 14-i keltezésű végrendelete a peres felek vonatkozásában érvénytelen, a felperes megszerezte a perbeli ingatlan $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadát, mely alapján kérte kötelezni az alperest annak tűrésére, hogy a felperes tulajdonjogát öröklés jogcímén bejegyezzék az ingatlan-nyilvántartásba. Kérte az alperes költségben való marasztalását.

Az alperes a módosított kereset elutasítását és a felperes költségben való marasztalását kérte. Azzal érvelt, hogy a felperesnek nincs önálló keresetösségi joga, mert volt házastársával a Pp. 51. § a) pontja szerinti kényszerű pertársasága áll fenn, melyből következően **Kné J. I.** perben állása kötelező, nélküle a felperes igényét nem érvényesítheti. Állította, hogy a módosított kereseti kérelem továbbra is csak megállapítási kereset, marasztalásra irányuló igényt nem tartalmaz. Vitatta a másodfokú bíróság által kifejtett indokokat. Hangsúlyozta, hogy az örökhagyó körülményei 1993-tól 1997-ig megváltoztak, ezért változtatott végintézkedési szándékán, s az 1997. július 14-én alkotott végrendeletében a b.-i ingatlanáról is rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az örökhagyó 1997. július 14-i keltezésű írásbeli magánvégrendelete, annak tartalma szerint nem terjed ki a **B., R. L. u.** ... szám alatti ingatlan tulajdonjogára és annak $\frac{1}{2}$ hányadát végrendeleti öröklés címén a felperes megszerezte. Az alperest annak tűrésére kötelezte, hogy a földhivatal az ingatlan-nyilvántartásban a perbeli ingatlan örökhagyó nevén álló teljes tulajdoni hányadából $\frac{1}{2}$ hányadra jegyezzék be a felperes tulajdonjogát végrendeleti öröklés jogcímén. Kötelezte az alperest, hogy az államnak térítsen meg 360 000 forint eljárási illetéket, míg a felperes pártfogó ügyvédje munkadíját 200 000 forintban állapította meg azzal, hogy az a peresztes alperest terheli.

A határozata indokolásában kifejtette, hogy a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perben hozott ítéletében a bíróság csak a végintézkedést megtámadó fél és az érvénytelennek talált végrendelet alapján öröklő fél egymás közti viszonyában állapíthatja meg a végrendelet érvénytelenségét, az érvénytelen végrendelet alapján sérelmet szenvedő örökösök között kényszerű pertársaság nincs. Hangsúlyozta, hogy a felperes módosított kereseti kérelme marasztalásra irányul. Az 1997. július 14-i végrendelet tartalmával kapcsolatban magáévá tette az ítélet tábla részítéletében kifejtett indokokat, s azokat megismételve kiemelte, hogy az örökhagyó ezen végintézkedése nem terjed ki a b.-i ingatlan tulajdonjogára. Ebből következően pedig az öröklési igényét érvényesítő felperes az örökhagyó 1993. október 30-i keltezésű végintézkedése alapján megszerezte a perbeli ingatlan 1/2 tulajdoni hányadát. Ennek ingatlan-nyilvántartásba való rögzítése végett megkeresni rendelte az illetékes földhivatalt, s az alperest a bejegyzés tényszerű kötelezte.

A pereszes alperest kötelezte az állam javára a feljegyzett kereseti illeték megtérítésére, s megállapította a felperes pártfogó ügyvédje munkadíjának összegét azzal, hogy annak megfizetéséről az Igazságügyi Hivatal határoz az eljárás jogerős befejezését követően.

Az ítélettel szemben előterjesztett fellebbezésében a felperes kérte, hogy az ítélet tábla az ítélet indokolását részben változtassa meg, tekintettel arra, hogy a határozat helytelenül tartalmazza azt, hogy az 500 000 forint egyösszegű életjáradék képezte volna az örökhagyónak az önkormányzattal megkötött adásvételi szerződésénél a vételár előleget, illetve, hogy az 500 000 forintot a felperes és akkori házastársa vételár címén fizette meg az örökhagyónak, mert azt valójában életjáradékként adták át részére.

Az ítélettel szemben az alperes is fellebbezést nyújtott be, amelyben az ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását, a felperes költségben való marasztalását kérte. Azzal érvelt, hogy a felperesnek nincs önálló keresetképeségi joga, igényt csak akkor érvényesíthet, ha a vele kényszerű pertársaságot alkotó volt házastársa is perben áll. Álláspontja szerint a felperes a folytatódó eljárás során olyan kereseti kérelmet terjesztett elő, amelynek tárgyában az ítélet tábla jogerős részítéletet hozott, ebből következően ítélt dolog áll fenn, a másodfokú határozathoz fűződő anyagi jogerő kizárja annak lehetőségét, hogy ezt a követelést a felperes ismételt per tárgyává tegye. Végül hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, az örökhagyó 1997. évi végintézkedése tartalmával kapcsolatos megállapítások nem bizonyítottak. Állította, hogy e végintézkedéssel néhai **"örökhagyó neve"** megváltoztatta 1993-as végintézkedését, általános örökösevé az alperest nevezte ki és ez a végintézkedése kiterjedt a b.-i ingatlan tulajdonjogára is. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban a korábbi részítéletében foglalt el helyes álláspontot, amelyhez képest az ítélet tábla határozata után folytatódó eljárásban a felperes semmilyen új bizonyítékot nem terjesztett elő, ami indokolhatta volna a megyei bíróság véleményének megváltoztatását.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a saját fellebbezésével nem érintett részében történő helybenhagyását indítványozta. Osztotta a megyei bíróság álláspontját a felperes keresetképeségi jogával kapcsolatban, rámutatott, hogy a felperes által korábban előterjesztett megállapítási kereset tárgyában született

jogerős határozat, ezzel szemben a folytatódó eljárásban marasztalásra irányuló igényt érvényesített, amely a korábbi eljárásban szerzett bizonyítékok alapján megalapozott, ezért annak helybenhagyása indokolt.

Az ítélet tábla a felperes fellebbezését alaposnak, az alperes fellebbezését alaptalannak találta.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában pontatlanul rögzítette, hogy az örökhagyó és az eltartói - a felperes és akkori házastársa - között létrejött szerződésben meghatározott 500 000 forint életjáradék képezte volna a perbeli ingatlant értékesítő önkormányzatnak fizetendő vételár előlegét, mert ez utóbbi összeget a felperesek az örökhagyónak megfizetett életjáradék összegétől függetlenül egyenlítették ki. Ugyanígy helytelenül rögzítette határozatában a megyei bíróság azt, hogy a felperes és házastársa 500 000 forintot „vételár” jogcímén fizetett meg az örökhagyónak.

E pontatlanságok az ügy érdemi elbírálását nem befolyásolják, azonban kétségtelenül megállapíthatóak voltak, így a helyesbítésükre irányuló felperesi fellebbezést alaposnak találva az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának sérelmezett részeit helyesbítette.

Ettől eltekintve az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból helytálló következtetéseket levonva megalapozott döntést hozott. Ítéletének indokolását is osztja az ítélet tábla, s azt csupán az alábbiakkal kívánja kiegészíteni.

Helytállóan állapította meg a megyei bíróság, hogy az örökhagyó 1993. október 30-án érvényes végrendeletet alkotott, amelyben örökösévé a felperest és akkori házastársát tette. Azt is helyesen állapította meg, hogy utóbb, 1997. július 14-én néhai **"örökhagyó neve"** újabb végrendeletet készített, amelyben minden ingó és ingatlan vagyontárgya örököséül az alperest nevezte.

A Ptk. 650. § (2) bekezdése kimondja, hogy ha az örökhagyó újabb végrendeletet tesz, a korábbi végrendeletet visszavontnak kell tekinteni. A korábbi végrendeletnek az újabb végrendelet rendelkezéseivel nem ellentétes rendelkezései - ha az örökhagyó ellenkező akarata nem állapítható meg - hatályban maradnak.

Az utóbbi végintézkedés - a felperes módosított kereseti kérelmében írtaktól eltérően - érvénytelensége nem állapítható meg, mert ez a végintézkedés semmilyen, a Ptk-ban megfogalmazott fogyatékos-sággal nem terhelt, így a bíróságnak csupán azt kellett vizsgálnia, hogy az örökhagyó akarata ekkor kiterjedt-e a korábbi végrendeletével érintett b.-i ingatlanra is, s ennek következtében ez a végintézkedése hatálytalanná vált-e.

A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma PK 85. számú állásfoglalása b) pontjában kifejtette, hogy „a Ptk. 653. §-a értelmében a végrendelet érvénytelenségét (és hatálytalanságát) hivatalból nem kell vizsgálni, hanem csak akkor, ha arra az érdekelt hivatkozik. Ez a hivatkozás, amint erre a miniszteri indokolás is utal, történhet úgy, hogy az érdekelt a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt pert indít vagy úgy, hogy az

ellene indított perben az érvénytelenségre védekezésként hivatkozik. Ebből következik, hogyha a végrendelet - beleértve a szóbeli végrendeletet is - alakilag fogyatékos vagy akarathibás is, nem tekinthető jogilag létre nem jöttek, mert joghatások fűződhetnek hozzá, attól függően, hogy az érdekeltek vagy azok valamelyike a fogyatékoságból származó igényét érvényesíteni kívánja-e. Az alaki fogyatékoságban vagy akarathibában szenvedő végrendelet érvénytelen ugyan, ez azonban az érvénytelenségnek olyan sajátos (relatív) formája, amely csak kifogás esetén vehető figyelembe, hivatalból nem. Ennek további következménye, hogy a végrendelet csak az érvényesített megtámadási ok alapján és csak a perben álló felek egymás közötti viszonyában (inter partes) lehet érvénytelennek nyilvánítani és - az esetleges félreértések kiküszöbölése végett - szükség az, hogy ez az ítélet rendelkező részében kitűnjék".

Mindezekből következően tehát helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság akkor, amikor hangsúlyozta, hogy abban a perben, amelynek tárgya az, hogy az örökhagyó utóbb alkotott végrendeletével hatálytalanította-e korábbi végintézkedését vagy sem, az előbb alkotott végintézkedéssel örökössé tett személyek között kényszerű pertársaság nem áll fenn, az ily módon érintett örökösök maguk dönthetnek arról, hogy pert kívánnak-e indítani öröklési igényük érvényesítése végett.

Alapítván hivatkozott az alperes arra, hogy a felperes módosított kereseti kérelme tárgyában ítélt dolog áll fenn, így az igény ismételt nem érvényesíthető.

Ítélt dolog akkor áll fenn, ha a bírósági határozat anyagi jogerővel rendelkezik, ami kizárja azt, hogy a felek (és jogutódai) ugyanaból a tényalaphoz származó ugyanazon jog iránt, egymás ellen új keresetet indíthassanak vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá tegyék (Pp. 229. § (1) bekezdés). Ítélt dolog esetén a bíróság a keresetlevelet a Pp. 130. § (1) bekezdés d) pontjának második fordulata alapján idézés kibocsátása nélkül utasítja el, illetve, ha az ítélt dolog fennállta a per érdemi tárgyalása során válik megállapíthatóvá, a pert a Pp. 157. § a) pontja értelmében megszünteti.

Erre akkor kerülhet sor, ha megállapítható a keresettel érvényesített jognak és tényalaphoz való azonossága (anyagi jogerő tárgyi terjedelme), továbbá, ha a per azok között van folyamatban, akikre a korábbi ítélet anyagi jogereje kiterjed. A törvény szerint ezek a korábbi perben félként részt vevő személyek és azok jogutódai (anyagi jogerő alanyi terjedelme).

Az adott esetben az ítéltábla részítéletét követően folytatódó eljárásban előterjesztett módosított keresetében a felperes nem azonos jogot érvényesített az alperessel szemben, mint amit az eredeti keresetében előadott. Abban ugyanis a Pp. 123. §-a szerinti megállapításra irányuló kérelmet terjesztett elő, míg a folytatódó eljárásban a Pp. 122. §-ában írt marasztalásra irányulót, a részítélethez fűződő anyagi jogerő alapján az ilyen keresetmódosításnak eljárásjogi akadálya nincsen.

Az 1997. július 14-i végrendelet tartalmával, az örökhagyó végintézkedési akaratával kapcsolatban az ítéltábla a korábbi részítéletében kifejtett álláspontját megismételni nem kívánja, ott a 7. oldal utolsó bekezdésétől a 8. oldal negyedik bekezdésével bezárólag írtak

szerint részletezte, hogy a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján miként jutott arra a következtetésre, hogy néhai **"örökhagyó neve"** utolsó végintézkedése megtételekor a b.-i ingatlannal kapcsolatos korábbi végintézkedését nem kívánta megváltoztatni. A részítéletben kifejtetteket az elsőfokú bíróság a most fellebbezéssel támadott ítéletében magáévá téve megismételte, s az ítéletábra e korábbi megítélésétől nem kíván eltérni.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a rendelkező részben írtak szerint részben megváltoztatta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

A Pp. 87. § (2) bekezdése úgy szól, hogy a bíróság a perköltség viseléséről szóló határozatában - a díj összegének megállapítása nélkül a perköltségviselés arányának meghatározásával - megállapítja, hogy a pártfogó ügyvédi díj viselésére ki köteles.

A pártfogó ügyvédi díj összegének megállapítása a Jogi Segítségnyújtó Szolgálat hatáskörébe tartozik, ezt a bíróság tőle nem vonhatja el. Ezért az ítéletábra a Pp. 253. § (3) bekezdése megfelelő alkalmazásával mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletének a felperest képviselő pártfogó ügyvéd díja összegének megállapítására vonatkozó rendelkezését.

A fellebbezési eljárás során a felperes teljes mértékben pernyertesnek bizonyult, ezért az ítéletábra a Pp. 87. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy a fellebbezési eljárás során felmerült költségei viselésére az alperes köteles.

A peres felek személyes költségmentesség kedvezményben részesültek, ezért a le nem rótt fellebbezési illetékeket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a értelmében az állam viseli.

Az ítéletábra a fellebbezést a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján bírálta el tárgyaláson kívül.

D e b r e c e n, 2012. március 13.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Kocsis Ottília s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -